

Gina ȘERBĂNESCU

Proiecte autohtone și limbaj postcolonial la Centrul Național al Dansului

În cadrul modulului de dans din cadrul Festivalului Național de Teatru din noiembrie 2007, Centrul Național al Dansului din București a propus trei evenimente: **Corporis Memoriae**, coregrafia Valentina de Piante, **Ceea ce am convenit noi a fi hazard**, de Ion Dumitrescu și unul dintre cele mai așteptate momente ale Festivalului Național de Teatru, prezența **Verei Mantero**, din Portugalia, una dintre cele mai importante personalități ale scenei internaționale a dansului contemporan.

Nu voi insista prea mult asupra spectacolelor românești din această parte a modulului de dans... Nu pentru că ele nu ar merita o atenție sporită, chiar dacă în cazul proiectului lui Ion Dumitrescu ar trebui să privim nu neapărat prin prisma unor parametri estetici, ci din unghiul relevanței pentru arta coregrafică. Spectacolul are elemente care în zona *performance*-ului occidental au devenit de-a dreptul tradiționale și care deja încep să intre în redundanță și la noi. Fără a emite judecăți de valoare, vă prezint o variantă narativă a spectacolului și vă las pe dumneavoastră să îi găsiți relevanța coregrafică. Spre deosebire de alte spectacole de pe la noi care sunt așezate de către creatorii lor sub conceptul de creații coregrafice, **Ceea ce am convenit noi a fi hazard** are o mare virtute: permite încercarea unui demers narativ. Așadar: Câte un spectator intră din 30 în 30 de secunde. Precizare: spectatorii au venit în număr mult mai mare decât la „întâlnirea” cu publicul. După ce am intrat, ni se spune: „Coregraful Ion Dumitrescu vă roagă să vă semnați pe corpul lui și să mergeți apoi în studioul 2”. Ion Dumitrescu se află într-un *black box* cu trei pereți, întins cu fața în jos, complet gol, cu capul acoperit... Cel care intră semnează, se duce apoi în sală, se așază pe un scaun și vede pe un ecran cum intră și semnează ceilalți... Adică, cine semnează este transmis în direct celor din sală. După ce toți spectatorii semnează, Ion Dumitrescu se ridică, se îmbracă, vine în sală, se așază în public și privește spre ecran... Aplauze!!!

Spectacolul Valentinei de Piante are concept, dinamic și se bucură și de interpretări de bună calitate, cum ar fi cea a Cătălinei Gubandru. Ar fi poate necesară o mai mare coerență pentru transmiterea cât mai adecvată a ideii, dar în ansamblu spectacolul este reușit mai ales pentru că se bucură de un limbaj coregrafic original, cel puțin pentru spațiul românesc, și de aceea ar merita o tratare separată.

Acum să ne oprim asupra creației Verei Mantero. Născută în 1966, după cum am spus, este una dintre cele mai importante personalități ale peisajului coregrafic internațional. Artista portugheză a prezentat la București două creații celebre, al căror concept și interpretare îi aparțin: *one mysterious thing said e.e. cummings* (premiera: 1996) și *Perhaps she could dance first and think afterwards* (premiera: 1991, în cadrul festivalului *Europalia*). Primul solo, dedicat lui Josephine Baker, a făcut istorie și datorită interpretărilor și vizibilității teoretice pe care i le-a conturat unul dintre cei mai importanți teoreticieni ai dansului, André Lepecki. Personajul Verei Mantero este, din această perspectivă, asumarea identității colonialului de culoare într-un trup alb, specific celui care cucerește pe scena istoriei. Găsim în această ființă, în care se sintetizează două entități din lumi ireconciliabile, aspecte care aparțin ambelor lumi, dar care nu par deloc „lipite” sau configurate într-un puzzle forțat. Explicația ar putea fi dată chiar de ceea ce afirmă Vera Mantero: „Nu e prima dată când creez un solo pentru cineva anume, mai creasem înainte o piesă

Foto: Florin Biolan

Scenă din *Ceea ce am convenit noi a fi hazard* de Ion Dumitrecu

pentru Nijinski. Privind aceste creații despre o personalitate anume, spectatorul poate să pună întrebarea: unde se află Vera Mantero, este oare în interiorul acestei personalități, oare dispărea ea și încearcă doar să ni se adreseze nouă în această ipostază, unde este ea și unde este cealaltă persoană? Lăsând porțiuni albe pe trupul personajului, este ca și cum aș face vizibilă o parte din mine. O persoană albă care devine neagră reprezintă ceva extrem de puternic și aici poate fi într-adevăr vizibil contextul postcolonial, dar mai sunt multe alte aspecte. De exemplu, discursul rostit în acest solo s-a născut din cantonarea într-o criză a creației, din imposibilitatea de a continua creația. "Cea de-a doua piesă ne oferă motricitate neînscrisă într-o schemă fixă. *Perhaps she could dance first and think afterwards* este o improvizație, spectacolul nu este repetabil. Decorul, muzica și rochia interpretei creează însă cadrul neschimbat de manifestare al improvizației. Decorul creat de André Lepecki are o funcție importantă în configurarea mesajului spectacolului: spațiul în care se desfășoară improvizația este încadrat de patru mulaje de ceară reprezentând fiecare o labă a piciorului, toate atârând de plafon și așezate deasupra unor lămpi de gaz aprinse. În Portugalia, lampa de gaz este, ca și în România, un obiect devenit tradițional, aproape muzealizat, iar mulajele de ceară au în Portugalia statutul de obiecte de cult, fiind duse la biserică de cei care se roagă în speranța vindecării. Pe lângă încercarea de a răsturna ordinea logică a discursului coregrafic (gândire-dans), acest moment ne vorbește din nou despre fragilitatea condiției dansatorului, despre polisemia pe care o primește corpul atunci când piciorul dansatorului generează semnificații, în condițiile în care terenul pe care calcă este o nesfârșită limită. Dincolo de limbajul coregrafic care ia naștere în contextul portughez postcolonial și vorbește cât se poate de grăitor despre această stare de fapt, creația Verei Mantero ni se dezvăluie ca o serie de discursuri cu caracter universal, tocmai pentru că sursa din care este extrasă substanța coregrafică e foarte personală. Cele două spectacole sunt în esență demersuri despre problematica dansului, confruntat cu limita dar și cu inepuizabile deschideri.

Privind în ansamblu ceea ce s-a întâmplat la Centrul Național al Dansului în cadrul Festivalului Național de Teatru, putem conchide că am avut parte de diversitate, de la standardele estetice până la aspectele calitative, de la ceea ce încă înseamnă promisiuni în arta coregrafică de la noi, până la confirmări internaționale intrate în istorie.